

Leeuwarden, Middelsee

QuickScan

JM ecologie b.v., 2022

QuickScan Leeuwarden, Middelsee

Ecologische beoordeling in het kader van de Wet Natuurbescherming

Rapportnummer

R22.024

Status

1.0 (definitief)

Datum

01-03-2022

Opdrachtgever

Gemeente Leeuwarden
Shanti Faber
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden

Auteur

Thijs de Haan

Controle

Corine Bos

Voorpagina

Te kappen bomenrij

Te citeren als

De Haan, T., QuickScan Leeuwarden, Middelsee; Ecologische beoordeling in het kader van de Wet Natuurbescherming. Rapport R22.024 JM ecologie b.v., Gorredijk.

JM ecologie b.v.

Leitswei 12
8401 CL Gorredijk

Inhoud

1	Inleiding.....	2
1.1	Aanleiding.....	2
1.2	Globale ligging	2
1.3	Structuur natuurwetgeving in Nederland.....	3
1.4	Scope van de QuickScan.....	4
1.5	Werkwijze.....	5
2	Beschrijving locatie en ingreep.....	6
2.1	Locatie.....	6
2.2	Ingreep	6
3	Resultaten veldbezoek en bureaustudie	8
3.1	Vogels.....	8
3.2	Vleermuizen.....	9
3.3	Overige zoogdieren.....	10
3.4	Overige fauna	10
3.5	Vaatplanten	10
4	Effecten en gevolgen.....	11
4.1	Overzicht beschermde soorten.....	11
4.2	Effecten op de in het plangebied (mogelijk) aanwezige flora en fauna	11
5	Mitigerende maatregelen	13
5.1	Algemene broedvogels; mitigatie	13
5.2	Vleermuizen; nader onderzoek en mitigatie	14
6	Conclusie.....	15
	Geraadpleegde bronnen.....	17

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In opdracht van de heer Faber van de gemeente Leeuwarden heeft ecologisch adviesbureau JM ecologie b.v. een QuickScan uitgevoerd langs de Nije Daam te Leeuwarden, gemeente Leeuwarden, provincie Friesland. Het plangebied bestaat uit een bomenrij van populier. De opdrachtgever is voornemens om de bomen rij te kappen.

1.2 Globale ligging

Het plangebied is gelegen aan De Nije Daam, langs de oude Overijsselsestraat in de gemeente Leeuwarden. De locatie bevindt zich ten zuidwesten van de wijk Goutum Leeuwarden. De omgeving bestaat uit agrarisch gebied met enkele kleinere boerderijen. De globale ligging van het plangebied is weergegeven in afbeelding 1.1.

Afbeelding 1.1. Globale ligging van het plangebied (rode lijn) (Bron achtergrond: Esri).

1.3 Structuur natuurwetgeving in Nederland

De Wet natuurbescherming (hierna Wnb) heeft per 1 januari 2017 de Boswet, Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 vervangen. De Wet natuurbescherming regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, de bescherming van soorten en de bescherming van houtopstanden.

Naast bescherming vanuit de Wet natuurbescherming, zijn er ook gebieden die planologisch beschermd zijn. Dit betreft het 'Natuurnetwerk Nederland' (hierna NNN). De bescherming van het NNN verloopt via het ruimtelijke ordeningsrecht (Barro, bestemmingsplannen) en niet via de natuurwetgeving. Na de decentralisatie (2017) zijn enkele provincies andere namen gaan voeren voor de NNN.

Decentralisatie

Het bevoegd gezag is gedecentraliseerd naar de provincies. Het Rijk behoudt echter het bevoegd gezag en de verantwoordelijkheid voor het verlenen van ontheffingen en vrijstellingen voor handelingen en projecten in gebruik, beheer of aanleg door het rijk, zoals bijvoorbeeld hoofdwegen, spoorwegen, hoofdvaarwegen, waterkeringen, militaire terreinen, gastransportnet, hoogspanningsleidingen, delfstoffen, kustlijn, bepaalde visserij en bijvoorbeeld activiteiten Koninklijk Huis.

Soortbescherming

In de Wet natuurbescherming is soortbescherming opgedeeld in categorieën. Voor elke categorie gelden verschillende verbodsbepalingen die zijn vermeld in artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wet natuurbescherming. Het gaat om de volgende categorieën:

1. soorten van de Vogelrichtlijn;
2. soorten van de Habitatrichtlijn, inclusief bijlage I en II uit Verdrag van Bern en bijlage I uit Verdrag van Bonn;
3. 'andere soorten' (onderdeel A 'fauna' en onderdeel B 'flora').

De verbodsbepalingen en ontheffingsgronden voor de eerste twee categorieën komen rechtstreeks uit de Vogel- en Habitatrichtlijn. De derde categorie vindt zijn oorsprong in de nationale wetgeving.

Soorten van de Vogelrichtlijn

Voor Vogelrichtlijnsoorten is het verboden om in het wild levende vogels te doden of te vangen, opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, te beschadigen, te rapen of nesten van vogels weg te nemen. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen. Dit laatste verbod geldt niet voor een aantal aangewezen vogelsoorten, indien de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding en het nest zelf zijn functionaliteit behoudt.

In aanvulling op de Vogelrichtlijn, geldt er voor een aantal vogelsoorten die jaarlijks naar hetzelfde nest terugkeren een jaarrond bescherming van de nesten. De meeste provincies en het Rijk hanteren de "Lijst met jaarrond beschermde nesten 2012". Hierin wordt onderscheid gemaakt tussen jaarrond beschermde nesten (categorie 1 tot en met 4) en mogelijk jaarrond beschermde nesten (categorie 5). Voor deze laatste categorie geldt alleen een jaarrond beschermde status indien ecologisch zwaarwegende omstandigheden dat rechtvaardigen. In de provincies Overijssel, Flevoland en Limburg geldt een aangepaste lijst jaarrond beschermde nesten, waarin een andere categorisering is aangebracht.

Soorten van de Habitatrichtlijn

Voor soorten van artikel 3.5 (Habitatrichtlijn, Bern en Bonn) is het eveneens verboden om in het wild levende dieren en planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen, opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen. Voortplantings- of rustplaatsen mogen niet beschadigd of vernield worden.

Daarnaast geldt er een verbod om planten behorend bij artikel 3.5 te plukken, verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen. In tegenstelling tot de Vogelrichtlijnsoorten in artikel 3.1, mogen dieren behorend bij artikel 3.5 niet opzettelijk verstoord worden, ook niet als er geen wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding. Daarbij dient opgemerkt te worden dat een aantal vogelsoorten ook vallen onder artikel 3.5 en daarom niet verstoord mogen worden.

Andere soorten

Naast de Europees aangewezen beschermde flora en fauna, is er in Nederland ook een Nationale soortenlijst gemaakt die niet gedekt wordt door de Vogel- en Habitatrichtlijn, Verdrag van Bern of Verdrag van Bonn. Deze soorten zijn opgenomen in bijlage A en B van de Wet natuurbescherming. Voor soorten in bijlage A geldt een verbod op opzettelijk doden of vangen van dieren en opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantings- of rustplaatsen van dieren. Voor soorten in bijlage B geldt een verbod op opzettelijk plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen en ontwortelen van planten. In tegenstelling tot artikel 3.1 en 3.5, is verstoring van deze soorten toegestaan.

Met betrekking tot de 'andere soorten' zijn per provincie beleidsregels opgesteld waarin voor een deel van deze soorten vrijstelling is verleend. De grond waarop deze vrijstelling geldt verschilt per provincie en hoeft dus niet in alle situaties van toepassing te zijn. Vrijstelling op basis van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling is een geldige reden in alle provincies.

Indien bij het project-voornemen een of enkele gestelde verboden in artikel 3.1, 3.5 of 3.10 worden overtreden, dient gewerkt te worden conform een gedragscode. Biedt een gedragscode geen oplossing, dan is het mogelijk om een ontheffing aan te vragen bij de provincie waarin het voornemen plaats vindt. De grond waarop een ontheffing mogelijk is, verschilt per categorie.

1.4 Scope van de QuickScan

Deze QuickScan is opgesteld om de ecologische waarden van het plangebied te bepalen, en de, ten gevolge van de werkzaamheden, eventuele strijdigheden met de Wet natuurbescherming (Wnb) in kaart te brengen, waaruit een advies zal volgen over hoe te handelen volgens deze wet.

Er wordt in deze QuickScan niet ingegaan op raakvlakken met de gebiedsbescherming (Natura 2000, Natuurnetwerk Nederland en overige provinciaal beschermde gebieden) en bescherming Houtopstanden.

Een initiatiefnemer is, vanuit de natuurwetgeving, bij ruimtelijke ingrepen (maar ook maatregelen en activiteiten) verplicht op de hoogte te zijn van mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het plangebied, zodat hiermee rekening kan worden gehouden. De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingreep zijn getoetst aan de bepalingen van de soortenbescherming uit de Wet natuurbescherming (Wnb).

De natuur is onvoorspelbaar. Het veldbezoek beschrijft een momentopname. Indien de periode tussen veldbezoek en de werkzaamheden meerdere jaren wordt, of indien de omstandigheden significant wijzigen, dient overwogen te worden een herhaald veldbezoek te laten uitvoeren, hetgeen mogelijk tot gevolg heeft dat de QuickScan wordt herzien.

1.5 Werkwijze

Bureaustudie

Voorafgaand aan het veldbezoek wordt de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten onderzocht door het raadplegen van online- en fysieke atlanten en databases, zoals bijvoorbeeld de NDFF. Het doel van de bureaustudie is het inschatten van de ligging van het projectgebied, de aanwezige habitattypes en de bekende beschermde soorten, alsmede het verkrijgen van inzicht in de kans dat beschermde soorten in een projectgebied aanwezig kunnen zijn.

Veldbezoek

Het veldbezoek is afgelegd door ecooloog Thijs de Haan van JM ecologie b.v. op 22 februari 2022. Het bezoek is uitgevoerd van 09:00 tot 10:00 uur, bij 5°C en 2 Bft, op een licht bewolkte en droge dag. Het doel van het veldbezoek is het inschatten van de aanwezige habitattypes en het verkrijgen van inzicht in het plangebied.

Maatregel(en) en effecten

De derde stap is de beschrijving van de geplande maatregelen en de omstandigheden (planning, methode) waarin deze uitgevoerd gaat worden. Tezamen met het veldbezoek en de bureaustudie kunnen hieruit eventuele strijdigheden van de plannen met de betreffende natuurwetgeving opgespoord worden, en kunnen eventuele kennishiaten benoemd worden. Hieraan worden conclusies verbonden en hieruit zal duidelijkheid ontstaan over de eventuele noodzaak tot het nemen van vervolgstappen, met als doel de werkzaamheden conform de huidige Wet natuurbescherming te laten plaatvinden.

2 Beschrijving locatie en ingreep

2.1 Locatie

Het plangebied is gelegen ten zuidenwesten van het centrum van Leeuwarden, het plangebied bestaat uit een bomenlaan van ongeveer 50 populieren. Ten oosten van het plangebied liggen de restanten van de oude Overijsselsstraat, verder ten oosten loopt de nieuwe Overijsselselaan, een weg met een snelheidslimiet van 50 kilometer per uur. Ten zuiden van het plangebied is de kruising tussen de N32 en de N31 gelegen. Ten westen van het plangebied loopt een kleine watergang, verder weg loopt de spoorlijn tussen Leeuwarden en Grou. In afbeelding 2.1 is een overzicht van het plangebied weergegeven.

Afbeelding 2.1. Het plangebied (rood) (Bron achtergrond: Esri).

2.2 Ingreep

De opdrachtgever is voornemens ten noorden van het plangebied een nieuwe woonwijk te realiseren, daarvoor zullen een aantal bomen ten noorden van het plangebied gekapt moeten worden. Omdat er in de toekomst ook plannen zijn om uit te breiden richting het zuiden wil de opdrachtgever de bomenrij compleet kappen om voorbereid te zijn op de toekomst. Er zal gebruik worden gemaakt van relatief klein materieel om de bomen te kappen.

Afbeelding 2.2. Zuidelijk deel van de bomenrij

Afbeelding 2.3. Noordelijk deel van de bomenrij

Afbeelding 2.4. Houtdepot in het noorden van het plan-
gebied

Afbeelding 2.5. Jonge houtopslag ten oosten van het plan-
gebied.

3 Resultaten veldbezoek en bureaustudie

Waargenomen soorten en verwachte soorten (op basis van de aanwezige habitat en de bekende verspreiding) worden samengenomen en hun gebruik van het plangebied wordt beschreven. Hierbij ligt de nadruk op beschermde soorten, maar er zullen ook algemene en lichter beschermde soorten betrokken worden indien waargenomen of van belang voor de ingreep.

Gedurende het terreinbezoek is een zone rondom het plangebied bezocht om de aanwezige natuurwaarden te inventariseren. Deze zone tezamen met het plangebied betreft het zogenaamde onderzoeksgebied. Het onderzoeksgebied wordt gebaseerd op basis van het aanwezige habitat, de resultaten van de bureaustudie en de verwachte maximale afstand waarbinnen een significante toename aan geluid, trillingen of visuele verstoring kan plaatsvinden.

3.1 Vogels

Alle broedgevallen van vogels zijn beschermd. Van 16 vogelsoorten zijn ook de nesten, vaste rust- en verblijfplaatsen jaarrond beschermd. Dit zijn soorten die vallen in de categorie 1 tot en met 4 van de aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten (2012). Deze soorten zijn: boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief en zwarte wouw.

Daarnaast zijn van 34 vogelsoorten de nesten jaarrond beschermd als hier een zwaarwegende ecologische reden voor is. Dit zijn soorten die vallen in de categorie 5 van de aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten (2012). Deze soorten zijn: blauwe reiger, boerenzwaluw, bonte vliegenvanger, boomklever, boomkruiper, bosuil, brilduiker, draaihals, eidereend, ekster, gekraagde roodstaart, glanskop, grauwe vliegenvanger, groene specht, grote bonte specht, hop, huiszwaluw, ijsvogel, kleine bonte specht, kleine vliegenvanger, koolmees, kortsnavelboomkruiper, oeverzwaluw, pimpelmees, raaf, ruigpootuil, spreeuw, tapuit, torenvalk, zeearend, zwarte kraai, zwarte mees, zwarte roodstaart en zwarte specht. Indien sprake is van een ecologisch zwaarwegende reden voor één of meerdere van deze soorten, dan worden deze hieronder behandeld onder 'Jaarrond beschermd'. Zo niet, dan worden deze soorten net als overige broedvogels behandeld onder 'Algemene broedvogels'.

Jaarrond beschermde nesten

Tijdens het veldbezoek is gezocht naar jaarrond beschermde nesten in en binnen de verstoringszone van het plangebied. Binnen het onderzoeksgebied zijn geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen. Overige soorten met jaarrond beschermde nesten kunnen worden uitgesloten op basis van habitatskenmerken.

Mogelijk jaarrond beschermde nesten

Tijdens het veldbezoek zijn de te kappen bomen gecontroleerd op holtes. Er zijn acht holtes waargenomen waarvan zeven in de te kappen bomen en één in een wilg welke naast de bomenrij groeit. Deze holtes kunnen worden gebruikt door boomklever, boomkruiper, glanskop, grauwe vliegenvanger, groene specht, grote bonte specht, kleine bonte specht, kleine vliegenvanger, koolmees, kortsnavelboomkruiper, pimpelmees, spreeuw, zwarte mees, zwarte roodstaart en zwarte specht. Echter zijn er in de omgeving meerdere alternatieve habitats aanwezig waar deze soorten ook gebruikt van kunnen maken. Er is dus geen zwaarwegende ecologische reden om deze nesten jaarrond te beschermen en deze soorten worden dan ook beschouwd als algemene broedvogels.

Algemene broedvogels

Er is binnen het plangebied geschikt habitat aanwezig voor diverse soorten algemene broedvogels. In de bomen en struiken kunnen soorten als houtduif, merel en vink tot broeden komen.

Consequenties van de ingreep op algemene broedvogels staan beschreven in paragraaf 4.2.

3.2 Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn zwaar beschermd (alle in Nederland voorkomende soorten staan vermeld in de Habitatrichtlijn). Vleermuizen kunnen een plangebied gebruiken als verblijfplaats, vaste vliegroute en/of foeragegebied.

Verblijfplaatsen kunnen uitgesplitst worden in vier categorieën, te weten kraam-, zomer-, paar- en winterverblijven. Vleermuizen maken op verschillende manieren en in verschillende seizoenen gebruik van deze verblijfplaatsen. De eisen die vleermuizen stellen aan hun verblijfplaatsen zijn afhankelijk van de vleermuissoort en het gebruik van de verblijfplaats. Kraamverblijven worden in het voorjaar en de vroege zomer gebruikt door grote groepen drachtige vrouwtjes om hun jongen te baren en groot te brengen. Tegelijkertijd bevinden kleinere groepen mannetjes zich in de zomerverblijfplaatsen. Later in de zomer en in het najaar verplaatsen de mannetjes zich naar de paarverblijven, waaromheen ze een territorium bezetten en verdedigen tegen andere mannetjes. Binnen het territorium proberen de mannetjes langskomende vrouwtjes te lokken naar de paarverblijven, waar vervolgens de paring plaatsvindt. Het paarseizoen eindigt in de herfst, waarna de vleermuizen de winterverblijven opzoeken om te overwinteren. Sommige soorten migreren hiervoor over behoorlijke afstanden.

Vleermuizen gebruiken vliegroutes voor dagelijkse verplaatsingen tussen verblijfplaats en foeragegebieden en in het geval van migrerende soorten, voor de jaarlijkse trek van en naar de winterverblijven. Meestal maken vleermuizen langdurig gebruik van vaste routes die ze onthouden. Daarbij worden lijnvormige elementen zoals bomenrijen, dijken en watergangen gebruikt als vliegrouteondersteuning. Het onderbreken of verwijderen van deze elementen bij een (potentiële) vliegroute kan een negatief effect hebben op de mogelijkheid van vleermuizen om hun doel te bereiken.

Ten slotte kunnen vleermuizen een plangebied gebruiken als foeragegebied. De vleermuizen komen via vaste routes naar het foeragegebied om daar in de buurt van bomen en water te jagen op vliegende insecten. Net zoals vaste vliegroutes die veelvuldig gebruikt worden, maken vleermuizen ook gebruik van vaste foeragegebieden. Het ongeschikt maken van een foeragegebied door bijvoorbeeld het kappen of verlichten van bomen of het dempen van waterpartijen, kan tot gevolg hebben dat vleermuizen geen toegang meer hebben tot voldoende voedsel.

Verblijven

In en binnen het onderzoeksgebied is geen bebouwing aanwezig, wel zijn in acht bomen binnen het onderzoeksgebied holtes waargenomen. Deze holtes kunnen als kraam- of zomerverblijf gebruikt worden door boombewonende vleermuissoorten als watervleermuis en rosse vleermuis. Daarnaast kunnen de holtes gebruikt worden als paarverblijf voor gewone- en ruige dwergvleermuis. Aanwezigheid van vleermuizen kan niet worden uitgesloten.

Consequenties van de ingreep op potentiële vleermuisverblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen staan beschreven in paragraaf 4.2.

Vliegroutes

De bomenrij vormt een lijnvormig element in de omgeving. Er is één alternatieve bomenrij aanwezig welke een begin en eindpunt deelt met de bomenrij. Echter bevat de onderzochte bomenrij een aantal holtes, waardoor als er vleermuisverblijven aanwezig zijn in de bomenrij, dit alsnog een essentiële vliegroute betreft voor de boombewonende vleermuizen. Aanwezigheid van essentiële vliegroutes kan niet worden uitgesloten.

Consequenties van de ingreep op essentiële vliegroutes staan beschreven in paragraaf 4.2.

Foeragegebied

De omgeving van het plangebied bestaat uit agrarische percelen, voor algemene vleermuissoorten als rosse vleermuis en gewone dwerg is genoeg alternatief foerageergebied aanwezig. Als de holtes in de bomen echter worden gebruikt door watervleermuis, dan is de directe omgeving van de bomenrij wel essentieel als foerageergebied, deze vleermuissoort legt namelijk minder grote afstanden af.

Consequenties van de ingreep op essentieel foerageergebied staan beschreven in paragraaf 4.2.

3.3 Overige zoogdieren

Uit de bureaustudie blijkt dat er in een straal van 2,5 kilometer rond het plangebied verschillende waarnemingen bekend zijn van beschermde zoogdieren. Het gaat hier om de otter noordse woelmuis. De aanwezigheid van overige beschermde soorten zoogdieren kan worden uitgesloten op basis van de bekende verspreidingsgegevens en het aanwezige habitat binnen het plangebied.

Otter

De otter is een sterk watergebonden zoogdier. Otters leven in oeverzones die liggen in gebieden met voldoende dekking en rust (Zoogdierverseniging, z.d.). Het plangebied is ruim 1000 meter verwijderd van een geschikte watergang en ligt te midden van agrarische percelen. De aanwezigheid van de otter kan worden uitgesloten op basis van habitatskenmerken.

Noordse woelmuis

De noordse woelmuis is gebonden aan waterrijke milieus. De soort leeft in gebieden met een hoge vegetatie, zoals rietlanden, moerassen, extensief gebruikte weilanden en terreinen die periodiek overstromen (Zoogdierverseniging, z.d.). De graslanden rondom het plangebied worden allemaal intensief beheerd. De watergang ten westen van de bomenrij overstroomd niet bij hoogwater. Deze kenmerken maken het habitat ongeschikt voor de Noordse woelmuis. De aanwezigheid van Noordse woelmuis kan worden uitgesloten op basis van habitatskenmerken.

3.4 Overige fauna

Overige beschermde diersoorten zoals dagvlinders, libellen, reptielen, amfibieën, vissen, kreeftachtigen en weekdieren zijn niet bekend in de omgeving van het plangebied en worden ook niet verwacht op basis van de aanwezige habitat en de bekende verspreidingsgegevens.

3.5 Vaatplanten

Uit de bureaustudie komt naar voren dat één beschermde vaatplant voorkomt in een straal van 2,5 kilometer rond het plangebied; het groot spiegelklokje. De aanwezigheid van overige beschermde soorten vaatplanten kan worden uitgesloten op basis van de bekende verspreidingsgegevens en het aanwezige habitat binnen het plangebied.

Groot spiegel klokje

Het groot spiegelklokje groeit op open, zonnige, vochtige, stikstofarme, matig voedselrijke bodems (zowel op zand, zavel, leem, lichte klei als löss en mergel). Ze groeit op zandige stroomruggen in rivierdalen, op open plekken van dijken en bermen, in graanakkers, op stoppelvelden en braakliggende terreinen (FLORON verspreidingsatlas, z.d.). Het plangebied betreft een intensief beheerd agrarisch grasland. Op de naastgelegen percelen wordt vee gehouden, door de algemene stikstofrijke en voedselrijke bodem binnen het onderzoeksgebied wordt aanwezigheid van groot spiegelklokje uitgesloten.

4 Effecten en gevolgen

4.1 Overzicht beschermde soorten

In dit hoofdstuk wordt de geplande ingreep getoetst aan de aanwezige of verwachte beschermde soorten (zie hoofdstuk 3) binnen het plangebied, en de te verwachten risico's voor deze soorten, bij uitvoer van de geplande werkzaamheden. In de Wet natuurbescherming zijn vooral vaste verblijfplaatsen (voortplantingslocaties zoals nesten, holen, kraamkolonies etc.) van belang, maar ook de functionele leefomgeving die de vaste verblijfplaatsen in stand houdt.

Voor soorten die niet genoemd worden vanuit de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn of Wnb artikel 3.10 geldt de algemene vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen. Zelfs bij negatieve effecten hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd. Ditzelfde geldt voor soorten van Wnb artikel 3.10, waarvoor een Provinciale vrijstelling is uitgegeven.

Soortgroep	Soort(en)	Bescherming	Aanwezig
Algemene broedvogels	Diverse soorten	3.1	Potentieel
Vleermuizen	Verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen als watervleermuis en rosse vleermuis. Paarverblijven van gewone- en ruige dwergvleermuis.	3.5	Potentieel

Tabel 4.1. Soort(groep)en van de Wet natuurbescherming waarvoor het effect van de maatregel bepaald moet worden.

Onderstaand wordt gebruik gemaakt van de term “verstoringzone”. Deze term heeft betrekking tot de invloedssfeer welke is bepaald op de verwachte maximale verstoring die de onderhavige werkzaamheden mogelijk hebben op aanwezige natuurwaarden. Hierbij is rekening gehouden met tussenliggende elementen, visuele verstoring, verstoring door geluid, en verstoring door trillingen. De verstoringzone is per mogelijk aanwezige soort met expert judgement bepaald aan de hand van deze versturende effecten en omgevingselementen, alsmede de gevoeligheid van de betreffende soort op basis van ecologie.

4.2 Effecten op de in het plangebied (mogelijk) aanwezige flora en fauna

Algemene broedvogels

In het plangebied en binnen de verstoringzone hiervan kunnen meerdere algemene broedvogels tot broeden komen. Wanneer werkzaamheden in de buurt van in gebruik zijnde nesten worden uitgevoerd, heeft dit mogelijk een versturende werking op de broedende vogels. Dit is in strijd met de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming, waardoor de werkzaamheden niet uitgevoerd kunnen worden zonder dat de in paragraaf 5.1 genoemde vervolgstappen in acht worden genomen.

Vleermuizen

De aanwezige holtes in de te kappen bomen vormen een geschikte verblijfplaats voor boombewonende vleermuizen als rosse vleermuis en watervleermuis. Ook kunnen deze holtes gebruikt worden als paarverblijf voor gewone- en ruige dwergvleermuis.

Als de holtes in gebruik zijn door watervleermuis, dan is de bomenrij zelf een ondersteuning voor een essentiële vliegroute. De omliggende percelen zijn in dat geval essentieel foerageergebied. Als de holtes in gebruik zijn door een rosse vleermuis, zijn de omliggende percelen en de bomenrij zelf niet essentieel.

Wanneer de bomen worden gekapt zullen deze beschermde elementen verdwijnen, dit is in strijd met de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming, waardoor de werkzaamheden niet uitgevoerd kunnen worden zonder dat de in paragraaf 5.2 genoemde vervolgstappen in acht worden genomen.

5 Mitigerende maatregelen

In dit hoofdstuk worden de vervolgmaatregelen beschreven voor de soorten waarvan in hoofdstuk 4 is bepaald dat deze mogelijk een effect bemerken van de geplande ingreep. Deze vervolgmaatregel kan bestaan uit het uitvoeren van nader onderzoek om de aanwezigheid te bevestigen of uit te sluiten. Maar de vervolgmaatregel kan ook aangeven dat er een aanvraag voor een ontheffing op de verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming benodigd is. Er kan ook een lijst met mitigerende maatregelen staan aangegeven, waarbij de ingreep uitgevoerd kan worden zonder een ontheffing. Indien de ingreep zonder enig nader onderzoek, mitigatie of ontheffingsaanvraag uitgevoerd kan worden, wordt dat in dit hoofdstuk vermeld.

Soortgroep	Soort(en)	Bescherming	Aanwezig	Vervolgactie
Algemene broedvogels	Diverse soorten	3.1	Potentieel	Mitigatie
Vleermuizen	Verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen als watervleermuis en rosse vleermuis. Paarverblijven van gewone- en ruige dwergvleermuis.	3.5	Potentieel	Nader onderzoek en mitigatie

Tabel 5.1. Soort(groep)en van de Wet natuurbescherming waarvoor een vervolgactie benodigd is.

5.1 Algemene broedvogels; mitigatie

Alle inheemse broedvogels zijn tijdens het broeden wettelijk beschermd volgens de Vogelrichtlijn. Als er ten tijde van de beoogde start van de werkzaamheden vogels in, of binnen de verstoringszone van het plangebied broeden, kunnen de werkzaamheden ter plaatse geen doorgang vinden totdat de jongen zijn uitgevlogen. Het is niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verstoren en verjagen van broedende vogels. Het verdient daarom de aanbeveling om de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. Een wettelijk vastgestelde periode voor het broedseizoen bestaat niet, bepalend is of broedgevallen aanwezig zijn. Indicatieve datumgrenzen zijn 15 maart tot 15 juli, maar er bestaan, afhankelijk van het weer en de vogelsoort, vele uitzonderingen op deze regel.

Indien de werkzaamheden toch starten aan het begin van het broedseizoen, dan dienen broedgevallen binnen het plan- en verstoringsgebied van de werkzaamheden voorkomen te worden. Het ongeschikt maken kan preventief gedaan worden door ruim voor het vogelbroedseizoen het gebied te ontdoen van geschikte nestgelegenheden. Dit kan op de volgende manier:

- Door het van tevoren verwijderen van heggen en struiken binnen het plangebied is er (buiten de bomen) geen nestgelegenheid meer voor diverse soorten zangvogels;

Het functioneren van de preventieve maatregelen dient gecontroleerd te worden vanaf de plaatsing totdat de werkzaamheden zijn afgerond. Tevens mogen de genoemde maatregelen niet in strijd zijn met de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming voor wat betreft andere beschermde soorten en/of gebieden of het beleid van de NNN.

Indien de werkzaamheden starten te midden van het broedseizoen, dient het plan- en verstoringsgebied eerst door een ter zake kundige ecooloog gecontroleerd te worden op aanwezigheid van broedvogels. Indien vastgesteld wordt dat sprake is van actuele broedgevallen binnen het plan- of verstoringsgebied, worden door de ter zake kundige ecooloog specifieke maatregelen voorgesteld en/of wordt (een deel van) het projectgebied niet vrijgegeven en dienen de werkzaamheden uitgesteld te worden tot alle nesten, vanuit eigen beweging van de vogels, niet meer in gebruik zijn.

5.2 Vleermuizen; nader onderzoek en mitigatie

In het de bomenrij zijn acht mogelijke verblijfplaatsen voor vleermuizen aangetroffen. Ook is het mogelijk dat de bomenrij en de omliggende percelen deel uitmaken van essentieel habitat van de watervleermuis. Gezien de holtes, en dus de mogelijke verblijfplaatsen, fysiek worden aangetast als gevolg van de werkzaamheden, is een overtreding op de verbodsartikelen van de Wet natuurbescherming niet uit te sluiten. Er dient nader onderzoek naar vleermuizen te worden uitgevoerd om de aanwezigheid, dan wel afwezigheid van verblijfplaatsen van de vleermuizen uit te sluiten. Daarop kan beoordeeld worden of de effecten van de geplande werkzaamheden een ontheffing noodzakelijk maken op deze verbodsartikelen.

Het nader onderzoek naar kraam-, zomer- en paarverblijven van boombewonende vleermuizen bestaat uit vijf veldbezoeken. Drie van deze bezoeken moeten plaatsvinden tussen 15 mei en 15 juli, met tussenposes van minstens 20 dagen tussen het eerste en laatste bezoek. In het najaar, tussen 15 augustus en 1 oktober, moeten nog twee bezoeken worden uitgevoerd. Tussen deze bezoeken moet minstens 20 dagen zitten. Al deze bezoeken mogen worden uitgevoerd met een endoscoop, waarbij de aanwezige holtes worden gecontroleerd. Indien uit het nader onderzoek blijkt dat er geen zomer-, paar- of kraamverblijven van vleermuizen aanwezig zijn, is er geen belemmering meer vanuit de Wet natuurbescherming wat betreft vleermuizen. Indien er uit het nader onderzoek blijkt dat de bomen wel gebruikt worden door vleermuizen, dient er eerst een ontheffing op de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd bij de Provincie Friesland. Om deze ontheffing te verkrijgen, moeten er mitigerende maatregelen worden genomen door bijvoorbeeld het aanbieden van vleermuiskasten.

Tijdens de werkzaamheden dient sowieso rekening gehouden te worden met het vermijden van extra lichtoverlast op de potentiële verblijfplaatsen in het plangebied en de omgeving. Indien er licht gevoerd wordt na zonsondergang en voor zonsopkomst dan mag dit niet uitstralen naar de boomkruinen.

6 Conclusie

In opdracht van de heer Faber van de gemeente Leeuwarden heeft ecologisch adviesbureau JM ecologie b.v. een QuickScan uitgevoerd langs de Nije Daam te Leeuwarden, gemeente Leeuwarden, provincie Friesland. Het plangebied bestaat uit een bomenrij van populier. De opdrachtgever is voornemens om de bomenrij te kappen. In de bomenrij zijn holtes aanwezig welke gebruikt kunnen worden door vleermuizen. Er dient een naderonderzoek te worden uitgevoerd naar aanwezigheid van vleermuizen. Dit onderzoek staat verder uitgeschreven in hoofdstuk 5.2. Een aantal bomen kunnen echter al wel worden gekapt. Er dient bij het kappen rekening gehouden te worden met de volgende regels.

- Bomen met holte mogen niet worden gekapt;
- Bomen welke direct grenzen aan een boom met holte mogen niet worden gekapt;
- De afstand tussen twee bomen mag niet meer worden dan 30 meter;
- De eerste en de laatste boom van de bomenrij mogen niet worden gekapt.

De overgebleven bomen kunnen pas worden gekapt als de uitkomst van het nader onderzoek bekend is en geen vleermuizen zijn aangetroffen. Als er wel vleermuizen worden aangetroffen dient een ontheffing aangevraagd te worden. Er dient rekening gehouden te worden met aanwezige algemene broedvogels, dit kan worden gedaan volgens de werkwijze welke in hoofdstuk 5.1 wordt beschreven.

Gorredijk, maart 2022

JM ecologie b.v.

Geraadpleegde bronnen

- Nationale Database Flora- en Fauna (NDFF), geraadpleegd op 28 februari 2021.
- BIJ12, 2017. Kennisdocumenten.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000.
- Netwerk Groene Bureaus & Zoogdierverseniging, 2021. Vleermuisprotocol 2021.
- Zoogdierverseniging (z.d.). Informatiepagina soorten. Geraadpleegd van <https://www.zoogdierverseniging.nl/zoogdiersoorten>